

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

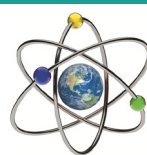
№10(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 178 sahifa,
2-oktyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Raqamli oliy ta'lim boshqaruvida kommunikativ kreativlikni rivojlantirishning tashkiliy pedagogik mexanizmi	10
Mamatova Xilola Muxiddinovna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ijobiy va salbiy jihatlari: tizimli tahlil va strategik yondashuvlar	14
Zamira Nishanova	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda muloqot va ijodiy faoliyat orqali o'zini namoyon etish ko'nikmalarini shakllantirish	17
Abdug'afforova Navbahoroy Botirjon qizi	
Raqamli sivilizatsiya davrida oliy ta'limda axborot-analitik kompetensiyani shakllantirishning nazariy-pedagogik asoslari	22
Oybek Davlatov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishda o'yin texnologiyalarining ahamiyati	27
Bekmuhammedova Muhlisa Abdusattarovna	
Jaloliddin Rumiy asarlarida komil inson va shaxsiy kamolot masalalari	33
Qodirova Madina Odiljon qizi	
Interfaol ta'lim texnologiyalari asosida o'quvchilarning ijodiy va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari	37
Ergasheva Shaxnoza Baxtiyor qizi	
Rhythmic Gymnastics: a Harmony of Art and Sport	42
Hurshida Murzoyeva	
Sport to'garaklari mashg'ulotlarining talaba-yoshlar jismoniy rivojlanishiga ta'siri	46
Jabborova Sevara Asroqul qizi	
Inklyuziv ta'lim sub'yektlari hamkorligini boshqarishning innovatsion pedagogik mexanizmlari	51
Kuranboyeva Ozoda Xakimovna	
Maktabdan tashqari ta'lim muhitining o'quvchilar ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga ta'sir etuvchi pedagogik omillari	57
Mexriniso Nosirova	
Yangi O'zbekistonda maktabgacha va maktab ta'limi tizimi uchun zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashning rivojlanish istiqbollari	61
Sodiqova Yulduzxon Maxamat qizi	
Integrating Culture in Language Teaching and Developing Intercultural Tolerance: Pedagogical Approaches and Classroom Implications	65
Tairova Ruzakhon Umidbek qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida darsga ijobiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirish texnologiyalari	71
Tursunbayeva Yulduz	
Sun'iy intellekt asosidagi adaptiv ta'lim muhitining pedagogik-psixologik nazariy asoslari	75
Xakimov Utkirbek Ilhomjon o'g'li	
O'zbek xalq cholg'ulari orkestri ijrochiligi san'atining rivojlanish tarixi va uning pedagogik ta'limdagi o'rni ...	79
Miskinova Sabina Ziyadxon qizi	
Преодоление узбекско-русской лингвокультурной интерференции при текstopорождении студентов-филологов: методический аспект	85
Тахирова Маъсуда Абдужаббор кизи	
Инновационные методы преподавания русского языка в вузах Узбекистана: развитие коммуникативной и речевой компетенции учащихся	91
Шокаримова Камола Абдуллаевна	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yumshoq ko'nikmalarni shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari....	98
<i>Yakubjonov Xasan Qahramonovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ilmiy-ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	103
<i>Umarov Xusniddin Egamboyevich</i>	
Sport maktabi o'quvchilarida yengil atletika intervalli mashg'ulotlari yordamida chidamlilikni oshirish	107
<i>Shuxrat Xudoyberdiyev Mamayusupovich, Abduqahhorov Nuriddin Xabibulloyevich</i>	
O'zbek va jahon adabiyoti matnlarini qiyosiy tahlil qilishda sun'iy intellekt va kompyuter lingvistikasining o'rni	112
<i>Sodikova Makhliyo</i>	
Milliy va umuminsoniy qadriyatlarga asoslangan harbiy tarbiya metodlari	117
<i>A'zamov Inom Salimjonovich</i>	
Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining inklyuziv ta'lim sharoitida o'quvchilar bilan ishlashda STEAM yondashuvidan foydalanish metodikasini takomillashtirish	121
<i>Abidjanova Vasila To'likinovna</i>	
Kommunikativ topshiriqlar asosida ingliz tilida gapirish ko'nikmasini rivojlantirishning metodik imkoniyatlari	129
<i>Prenova Gulsara Barlikbayevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining pedagogik nutqiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy asoslari	134
<i>Meyliqulova Manzura Abdullayevna</i>	
Kasbiy ta'lim sifatini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish	138
<i>Ne'matova Zarina Furqat qizi</i>	
Kimyoning asosiy tushuncha va qonunlarini aksiomatik asosda talqin qilishning ilmiy-pedagogik ahamiyati	141
<i>Kamolova Nargiza Ibragimovna</i>	
Моделирование процесса формирования патриотизма у курсантов на основе культурного наследия казахской и узбекской интеллигенции	147
<i>Малдыбаев Куандик Бекбауович</i>	
Bo'lajak tarjimonlarda mumtoz asarlardagi leksik-frazeologik birliklarni tarjima qilish kompetensiyasini shakllantirish ("Firdavs ul-iqbol" asari misolida)	152
<i>Borasulova Dilnoza Dilmurodjon qizi</i>	
WHY I+1 is Not the ZPD: Reassessing Input-Based and Sociocultural Accounts of EFL Development	155
<i>Sattarova Zulxumor Nodirbek kizi</i>	
Лингвометодическая компетенция учителя русского языка: генезис понятия и структура в современной педагогической науке	159
<i>Икрамова Мунира Маруфжановна</i>	
Kasbiy axloq va pedagogik madaniyat masalasini tadqiq etishda ilmiy tadqiqot metodlarining o'rni va vazifalari	163
<i>Kazakov Shavkat Norqobilovich</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatida ijtimoiy muhitning psixologik roli	168
<i>Shadiyev Feruz Djaxonovich</i>	
Intellektida nuqsoni bo'lgan kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning so'z boyligini boyitishda o'yin texnologiyasidan foydalanish	173
<i>Xolmuxamedova Zilola Azimovna</i>	

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR NUTQ FAOLIYATIDA IJTIMOIY MUHITNING PSIXOLOGIK ROLI

Shadiyev Feruz Djaxonovich

Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Annotatsiya: Mazkur maqolada kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatining shakllanishi va rivojlanishida ijtimoiy muhitning psixologik roli har tomonlama tahlil qilinadi. Ijtimoiy muhit bolaning shaxs sifatida kamol topishida, ayniqsa uning nutqiy faolligi, muloqot ko'nikmalari va til orqali fikr ifodalash qobiliyatining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Tadqiqotda oila, maktab, sinfdoshlar jamoasi hamda o'qituvchi bilan bo'lgan muloqotning bolalar nutq faoliyatiga ko'rsatadigan psixologik ta'siri yoritiladi. Ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, emotsional iqlim va muloqot sifati bolaning nutqiy tashabbusi, so'z boyligi va nutqning izchilligiga bevosita ta'sir ko'rsatishi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, ijtimoiy muhitda yuzaga keladigan ijobiy va salbiy psixologik omillar – stress, xavotir, rag'batlantirish yoki e'tiborsizlikning bolalar nutq faolligiga ta'siri ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari kichik maktab yoshida ijtimoiy muhitni psixologik jihatdan qulay tashkil etish bolalarning nutq rivojini qo'llab-quvvatlashda samarali vosita ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kichik maktab yoshi, nutq faoliyati, ijtimoiy muhit, psixologik ta'sir, muloqot, emotsional iqlim, oila va maktab, nutq rivoji.

Abstract: This article examines the psychological role of the social environment in the development of speech activity in children of primary school age. The social environment plays a crucial role in shaping a child's personality, communicative abilities, and capacity for verbal expression. The study analyzes the influence of family, school context, peer interaction, and teacher–student communication on children's speech development. Particular attention is given to psychological factors such as emotional climate, quality of social interaction, and the level of social support, which significantly affect children's speech initiative, vocabulary acquisition, and coherence of speech. The article also explores how negative social conditions, including emotional stress, anxiety, and insufficient communication, may hinder the development of speech activity. The findings emphasize that a supportive and psychologically favorable social environment enhances speech development and communicative competence in young school-aged children. Creating optimal social and psychological conditions in both family and school settings is therefore essential for fostering effective speech development during early school years.

Key words: primary school age, speech activity, social environment, psychological influence, communication, emotional climate, speech development.

Аннотация: В статье рассматривается психологическая роль социальной среды в формировании и развитии речевой деятельности детей младшего школьного возраста. Социальная среда выступает одним из ключевых факторов, определяющих становление личности ребёнка, его коммуникативных навыков и способности к речевому самовыражению. В работе анализируется влияние семьи, школьного коллектива, взаимодействия со сверстниками и учителем на развитие речевой активности детей. Особое внимание уделяется таким психологическим аспектам социальной среды, как эмоциональный климат, характер межличностного общения и уровень социальной поддержки. Показано, что благоприятная социально-психологическая среда способствует развитию словарного запаса, связной речи и речевой инициативы у младших школьников. Одновременно подчёркивается, что негативные факторы социальной среды, включая эмоциональное напряжение, тревожность и дефицит общения, могут тормозить речевое развитие ребёнка. Результаты исследования подтверждают необходимость создания психологически комфортной образовательной и семейной среды для полноценного развития речевой деятельности детей младшего школьного возраста.

Ключевые слова: младший школьный возраст, речевая деятельность, социальная среда, психологическое влияние, общение, эмоциональный климат, речевое развитие.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim tizimida bolalarning nutq faoliyatini rivojlantirish shaxs kamolotining muhim shartlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, kichik maktab yoshi bolaning nutqiy, kognitiv va ijtimoiy rivojida hal qiluvchi bosqich bo'lib, bu davrda nutq faqat muloqot vositasi emas, balki tafakkur, emotsional tajriba va ijtimoiy moslashuvning asosiy mexanizmi sifatida shakllanadi. Shu bois, bolalar nutq faoliyatining rivojlanishini faqat lingvistik yoki pedagogik omillar bilan izohlash yetarli bo'lmay, uni kengroq – ijtimoiy-psixologik kontekstda tahlil qilish zarurati yuzaga keladi.

Kichik maktab yoshidagi bolalar hayotida ijtimoiy muhit, xususan oila, maktab, sinfdoshlar jamoasi va o'qituvchi bilan bo'lgan munosabatlar yetakchi o'rin tutadi. Aynan shu muhitda bolaning nutqiy faolligi, so'z boyligi, fikrini ifodalashga bo'lgan ishonchi va muloqotga kirishish ehtiyoji shakllanadi. Ijtimoiy muhitning psixologik xususiyatlari - emotsional iqlim, rag'batlantirish darajasi, muloqot sifati va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bolaning nutqiy tashabbusini kuchaytirishi yoki aksincha, uni cheklab qo'yishi mumkin. Masalan, ijobiy va qo'llab-quvvatlovchi muhitda bola erkin gapiradi, savol beradi va fikrini bayon qilishga intiladi, salbiy yoki bosimli muhitda esa nutqiy faollik pasayib, xavotir va tortinchoqlik kuchayadi.

Psixologik nuqtai nazardan, nutq faoliyati bolaning ichki kechinmalari va tashqi ijtimoiy ta'sirlar o'rtasidagi murakkab o'zaro aloqaning mahsulidir. O'qituvchi va tengdoshlar bilan bo'ladigan kundalik muloqot bolada nutqiy kompetensiya bilan birga ijtimoiy rollarni anglash, emotsiyalarni ifodalash va ijtimoiy me'yorlarga moslashish ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Shu sababli maktabdagi ijtimoiy muhitning psixologik jihatdan qulay tashkil etilishi bolalar nutq faoliyatining muvaffaqiyatli rivojlanishi uchun muhim shart hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundaki, unda kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatiga ijtimoiy muhitning psixologik ta'siri kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari oilaviy va maktab muhitini psixologik jihatdan takomillashtirish, bolalarning nutqiy faolligini oshirish va ta'lim jarayonida qulay muloqot muhitini yaratish uchun ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatining shakllanishi va rivojlanishi masalasi psixologiya va pedagogika fanlarida uzoq yillardan beri markaziy yo'nalishlardan biri hisoblanadi, chunki aynan shu davrda bola til vositasida nafaqat muloqot qiladi, balki fikrlash jarayonini tashkil etadi, o'z emotsiyalarini ifodalaydi va ijtimoiy tajribani o'zlashtiradi. Nutq faoliyatini ijtimoiy muhit bilan bog'liq holda o'rganishning nazariy asosi, avvalo, nutqning ijtimoiy tabiatini ta'kidlovchi konsepsiyalarga tayanadi: bola nutqi "tayyor" holda shakllanmaydi, u muloqot jarayonida, kattalar va tengdoshlar bilan o'zaro ta'sirda asta-sekin rivojlanadi. Shu nuqtai nazardan, ijtimoiy muhitning psixologik xususiyatlari - emotsional iqlim, qo'llab-quvvatlash darajasi, muloqotning boyligi, baholash va rag'batlantirish uslubi - bolada nutqiy tashabbus, so'z boyligi, grammatik tuzilishlarni o'zlashtirish hamda bog'lanishli nutqning shakllanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Rus psixologiya maktabida bola nutqining ijtimoiy-psixologik shartlanganligi masalasi, eng avvalo, L. S. Vygotskiy g'oyalari bilan bog'liq holda izohlanadi. Vygotskiy nutq va tafakkurning o'zaro bog'liqligini asoslab, bolaning nutqiy rivojlanishida ijtimoiy muloqot hal qiluvchi omil ekanini ko'rsatadi: bola kattalar bilan hamkorlikda yangi so'z va ma'nolarni egallaydi, keyinchalik esa bu vositalar ichki nutq va o'zini boshqarish mexanizmlariga aylanadi. Bu yondashuvdan kelib chiqib, kichik maktab yoshida o'qituvchi va ota-onaning muloqot uslubi bolaning yaqin rivojlanish zonasini kengaytirishi yoki cheklashi mumkinligi ilmiy jihatdan asoslanadi.

Vygotskiy konsepsiyasini davom ettirgan A. N. Leontyev va uning izdoshlari nutqni faoliyat sifatida talqin qilib, nutqiy rivojlanish bola faoliyatining mazmuni, motivlari va ijtimoiy vazifalari bilan bog'liq ekanini ko'rsatadilar; bu esa maktab muhitida o'qish faoliyati, sinfdagi hamkorlik va kommunikativ topshiriqlarning bolaning nutqiy faolligini kuchaytirishi mumkinligini tushuntiradi.

Rus ilmiy adabiyotlarida bolalar nutqining shakllanishida kattalar bilan muloqot "yetakchi mexanizm" sifatida ko'p bora ta'kidlanadi. Masalan, A. V. Zaporozets va D. B. Elkonin kabi tadqiqotchilar bola rivojlanishining turli bosqichlarida ijtimoiy vaziyatning o'zgarishi nutqiy jarayonlarga ham ta'sir qilishini ko'rsatgan; kichik maktab yoshida bola "o'quvchi" rolini qabul qiladi, bu esa nutqning akademik va ijtimoiy kommunikativ funksiyalarini kengaytiradi. Shu jihatdan, sinfdagi psixologik iqlim, o'qituvchining talabchanlik va qo'llab-quvvatlash nisbatini to'g'ri ushlashi, tengdoshlar bilan hamkorlikda ishlash imkoniyatlari bolaning nutqiy o'sishida kuchli resurs bo'lib xizmat qiladi. Aksincha, muloqotga yopiq, baholashga asoslangan, qo'rqituvchi yoki kamsituvchi muhit bolada nutqiy tashabbusning pasayishi, xatodan qo'rquv va kommunikativ tortinchoqlikni kuchaytirishi mumkinligi rus psixologiya va pedagogika manbalarida qayd etiladi.

Xorijiy tadqiqotlarda ijtimoiy muhitning nutq rivojiga ta'siri ko'pincha sotsiokonstruktiv yondashuv, ijtimoiy o'rganish nazariyasi va til muhitining boyligi konsepsiyalari orqali yoritiladi. Masalan, J. Bruner bolaning tilni o'zlashtirishida "qo'llab-quvvatlovchi tizim" (scaffolding)ning ahamiyatini ta'kidlab, kattalar bolaning nutqiy imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlab, savol-javob, izohlash, birgalikdagi hikoya qilish kabi interaktiv usullar orqali nutqni faollashtirishini ko'rsatadi. Bu yondashuv kichik maktab yoshida o'qituvchining didaktik muloqoti, ya'ni bolani fikrini izohlashga undaydigan, dalillashni talab qiladigan va muloqotni rivojlantiradigan pedagogik strategiyalarni nutq rivoji bilan to'g'ridan-to'g'ri bog'laydi.

A. Bandura ijtimoiy o'rganish nazariyasi doirasida bolalarning nutqiy xulq-atvori ham kuzatish va taqlid orqali shakllanishini qayd etadi; demak, sinfda yetakchi o'quvchilar, o'qituvchining nutq modeli va oiladagi kommunikativ odatlar bola nutqining sifatiga ta'sir qiluvchi kuchli omillardir.

Xorijiy manbalarda shuningdek, oilaviy muhitning "til resurslari" bolalar nutq rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi keng muhokama qilinadi. Tadqiqotlar kitobxonlik madaniyati, ota-onaning bola bilan muloqot chastotasi va sifat ko'rsatkichlari, savol berish, hikoya tuzish, birgalikdagi o'yinlar kabi kommunikativ tajribalar so'z boyligi va bog'lanishli nutqni rivojlantiruvchi omillar ekanini ko'rsatadi. Bu holat kichik maktab yoshida ham davom etib, maktabdagi o'qish talablari kuchaygan sari bolaga uyda beriladigan nutqiy qo'llab-quvvatlash uning o'quv muvaffaqiyatiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, xorijiy tadqiqotlar stress va salbiy emotsional iqlimning nutq faoliyatiga tormozlovchi ta'sirini ham asoslaydi: doimiy xavotir, oilaviy konflikt, psixologik bosim va ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning yetishmasligi bolada erkin gapirishga bo'lgan ishonchni pasaytirib, nutqiy faollikni cheklashi mumkin.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, rus va xorijiy olimlarning qarashlari bir-birini to'ldiradi: rus maktabi nutqni shaxs rivojlanishi va faoliyatning ichki mexanizmlari bilan bog'lab, muloqotning "psixologik vosita" ekanini chuqur asoslaydi, xorijiy yondashuvlar esa interaktiv o'qitish, qo'llab-quvvatlovchi muloqot, model olish va til muhitining boyligi kabi amaliy mexanizmlarni kengroq tahlil qiladi. Shu jihatdan, kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatini rivojlantirishda ijtimoiy muhitni psixologik jihatdan qulay tashkil etish, o'qituvchi va ota-onaning konstruktiv kommunikativ strategiyalarini uyg'unlashtirish hamda sinf jamoasida qo'llab-quvvatlovchi emotsional iqlim yaratish eng muhim omillar sifatida namoyon bo'ladi. Demak, bolalar nutq rivojini tushuntirish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqishda ijtimoiy muhitning psixologik roli markaziy konseptual tayanch bo'lib qoladi, chunki nutqning sifatli rivoji aynan bola yashayotgan ijtimoiy munosabatlar tizimi va muloqot madaniyatining mazmuni bilan bevosita belgilanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatining rivojlanishida ijtimoiy muhitning psixologik rolini empirik jihatdan aniqlashga qaratildi. Tadqiqot korrelyatsion-taqqoslovchi (mixed-methods) dizaynda tashkil etilib, unda bolalarning nutq faolligi ko'rsatkichlari hamda ularni o'rab turgan ijtimoiy muhitning psixologik xususiyatlari o'rtasidagi bog'liqlik o'rganildi. Tadqiqotda $N = 80$ nafar kichik maktab yoshidagi (7–9 yosh) o'quvchilar ishtirok etdi. Ishtirokchilar shartli ravishda ikki guruhga ajratildi: 1-guruh - ijtimoiy-psixologik muhiti qulay bo'lgan bolalar (G1) va 2-guruh - ijtimoiy-psixologik muhiti nisbatan noqulay bo'lgan bolalar (G2). Guruhlash mezonini o'qituvchi va ota-onalar bilan o'tkazilgan so'rovnoma, sinfdagi emotsional iqlim bahosi hamda maktab psixologining kuzatuvlari asosida belgilandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot jarayonida kompleks psixologik yondashuv qo'llanildi. Avvalo, bolalarning nutq faoliyatini baholash uchun og'zaki nutq faolligi, so'z boyligi, bog'lanishli nutq va muloqot tashabbusini qamrab oluvchi diagnostik topshiriqlar majmuasi ishlab chiqildi. Nutq faoliyati bolaning hikoya tuzish, savollarga javob berish, fikrini izchil ifodalash va muloqotga kirishish darajasi orqali baholandi. Ijtimoiy muhitning psixologik xususiyatlarini aniqlash maqsadida sinfdagi psixologik iqlim, o'qituvchi–o'quvchi munosabatlari, tengdoshlar bilan muloqot sifati hamda oiladagi emotsional qo'llab-quvvatlash darajasini o'lchovchi so'rovnomalar va kuzatuv kartalari qo'llanildi.

Olingan empirik ma'lumotlar SPSS Statistics dasturida qayta ishlanib, dastlab deskriptiv statistika (o'rtacha qiymat va standart og'ish) hisoblandi. Keyinchalik ijtimoiy muhit sharoitlari turlicha bo'lgan guruhlar o'rtasida nutq faoliyati ko'rsatkichlaridagi farqlarni aniqlash uchun Independent Samples t-test qo'llanildi. Ushbu statistik usul ijtimoiy muhitning psixologik sifatleri bolalar nutq faoliyatiga qay darajada ta'sir ko'rsatishini aniqlash imkonini berdi. Quyida SPSS dasturi asosida olingan namunaviy statistik jadval keltiriladi.

SPSS natijalari asosida Independent Samples t-test jadvali

Ko'rsatkich	Guruh	N	O'rtacha (M)	Std. og'ish (SD)	t	df	Sig. (p)
Nutq faolligi	G1 (qulay muhit)	40	46.85	6.74	3.92	78	0.000
	G2 (noqulay muhit)	40	40.12	7.10			
So'z boyligi	G1	40	48.30	6.25	3.18	78	0.002
	G2	40	42.05	6.88			

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, ijtimoiy-psixologik muhiti qulay bo'lgan bolalarda nutq faolligi va so'z boyligi ko'rsatkichlari statistik jihatdan ahamiyatli darajada yuqori ($p < 0.01$). Bu natijalar ijtimoiy muhitning psixologik sifati bolalarning nutqiy tashabbusi, muloqotga kirishish istagi va nutqning rivojlanish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Qulay emotsional iqlim va qo'llab-quvvatlovchi munosabatlar sharoitida bolalar o'z fikrlarini erkinroq ifodalaydi, nutqiy xatolardan qo'rqmaydi va muloqotda faol ishtirok etadi.

Umuman olganda, qo'llanilgan metodologiya kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatini ijtimoiy muhitning psixologik xususiyatlari bilan bog'liq holda tizimli va statistik jihatdan ishonchli baholash imkonini berdi. Tadqiqot natijalari ijtimoiy muhitni psixologik jihatdan qulay tashkil etish bolalar nutq rivojini qo'llab-quvvatlashda muhim omil ekanligini empirik asosda tasdiqlaydi.

Mazkur tadqiqot natijalari kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyati ijtimoiy muhitning psixologik sifatlariga juda sezgir ekanini tasdiqlaydi va nutq rivojini faqat individual qobiliyatlar yoki metodik mashqlar bilan cheklab tushuntirish yetarli emasligini ko'rsatadi. SPSS tahlili orqali qulay ijtimoiy-psixologik muhitga ega guruhda nutq faolligi va so'z boyligi ko'rsatkichlari statistika jihatdan ishonchli yuqoriroq ekani aniqlangani, avvalo, muloqotning emotsional iqlimi bolaning nutqiy tashabbusini faollashtiruvchi asosiy mexanizm ekanini anglatadi. Chunki kichik maktab yoshida bola o'z fikrini ifodalash jarayonida nafaqat til birliklarini tanlaydi, balki ularni aytish "mumkinmi", "xato qilsa nima bo'ladi", "meni tinglashadimi" kabi psixologik signallarni ham baholaydi; demak, qo'llab-quvvatlovchi muhit nutqni rag'batlantirsa, tanqid va bosim hukmron bo'lgan muhit nutqiy faollikni cheklashi tabiiydir.

Muhokama doirasida, ayniqsa, emotsional xavfsizlik tushunchasi markaziy ahamiyat kasb etadi. Qulay muhitdagi bolalarda nutq faolligi yuqori bo'lishi, ko'pincha, "xato qilishdan qo'rqmaslik" va "erkin fikr bildirish" holati bilan bog'lanadi. Bu holatda bola nutqiy tajribani kengaytiradi: ko'proq gapiradi, savol beradi, hikoya tuzadi, tengdoshlar bilan muloqot qiladi va shu orqali leksik zaxirasi ham ortadi. Aksincha, noqulay muhitdagi bolalarda nutq faolligining pasayishi, odatda, ichki tormozlanish (tortinchoqlik, xavotir, baholanishdan qo'rquv) bilan birga kechadi va natijada bola kamroq gapirgani uchun nutqiy tajriba doirasi torayadi, bu esa so'z boyligining ham sust rivojlanishiga olib kelishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, nutq faolligi va so'z boyligi o'rtasidagi farqlarni "faqat lug'at bilimi" deb emas, balki ijtimoiy-psixologik sharoit ta'sirida shakllanadigan nutqiy amaliyotlar miqdori va sifatining farqi sifatida talqin qilish maqsadga muvofiq.

Bundan tashqari, tadqiqot natijalari oila va maktab omillarining bir-birini to'ldiruvchi xarakterga ega ekanini ham ko'rsatadi. Agar bola uyda emotsional qo'llab-quvvatlashni his qilsa, ota-onaning fikrini tinglasa va suhbatga undasa, bu bola maktabdagi kommunikativ vaziyatlarda ham faolroq bo'lishiga zamin yaratadi. Maktabda esa o'qituvchining muloqot uslubi, rag'batlantirish va baholash madaniyati, sinf jamoasidagi psixologik iqlim bolaga "nutqiy maydon" beradi: u o'z fikrini ifodalash orqali ijtimoiy rolini mustahkamlaydi, o'zini kompetent his qiladi va nutqiy o'sish uchun ichki motivatsiya ortadi. Demak, nutq faoliyatini rivojlantirishda "faqat dars" yoki "faqat oila" yondashuvi samarasi cheklangan bo'lishi mumkin; eng to'g'ri yondashuv - oila-maktab hamkorligi orqali yagona qo'llab-quvvatlovchi kommunikativ muhitni yaratishdir.

Tadqiqotning yana bir muhim jihati shundaki, ijtimoiy muhitning ta'siri nutq faoliyatiga bevosita, ya'ni "ko'proq gapirish" orqali emas, balki psixologik vositalar orqali ham amalga oshadi. Masalan, ijobiy muhit bolada o'ziga ishonchni kuchaytiradi, o'zini ifodalash ehtiyojini qo'llab-quvvatlaydi va emotsional barqarorlikni oshiradi; bu omillar esa nutqning izchilligi, mantiqiy bog'langanligi va kommunikativ maqsadga yo'naltirilganligini kuchaytiradi. Shuningdek, tengdoshlar bilan munosabatlar ham o'ziga xos "trening maydoni" bo'lib, bola real muloqot jarayonida yangi so'zlarni ishlatish, fikrini himoya qilish, o'z nutqini moslashtirish kabi ko'nikmalarni tabiiy ravishda o'zlashtiradi. Shu sababli sinfda hamkorlikka asoslangan topshiriqlar, guruhli muhokamalar, rolli o'yinlar va "birgalikda hikoya yaratish" kabi metodlar nafaqat pedagogik, balki psixologik jihatdan ham nutq faolligini kuchaytiruvchi mexanizm sifatida qaralishi lozim.

Shu bilan birga, muhokama jarayonida tadqiqotning amaliy xulosalari ham oydinlashadi: bolalar nutq faoliyatini rivojlantirish uchun metodik mashqlar bilan bir qatorda sinfdagi psixologik iqlimni sog'lomlashtirish, o'qituvchining kommunikativ kompetensiyasini kuchaytirish va ota-onalarni muloqot madaniyati bo'yicha psixologik ma'rifatlantirish zarur. Ayniqsa, baholash jarayonida "xatoni jazolash" uslubidan ko'ra "xatoni rivojlanish

signali" sifatida qabul qiladigan qo'llab-quvvatlovchi yondashuv nutqiy tashabbusni keskin oshirishi mumkin. Umuman olganda, tadqiqot natijalari ijtimoiy muhitning psixologik roli bolalarning nutq faoliyatini faollashtirishda hal qiluvchi omil ekanini, qulay emotsional iqlim va sifatli muloqot sharoiti esa nutq faolligi hamda so'z boyligining o'sishini ta'minlaydigan asosiy resurs sifatida namoyon bo'lishini ilmiy jihatdan asoslab beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur tadqiqot kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatining rivojlanishi ijtimoiy muhitning psixologik xususiyatlari bilan bevosita va uzviy bog'liq ekanligini ilmiy asosda tasdiqladi. Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, bolalar nutqiy faolligi, so'z boyligi va bog'lanishli nutqining shakllanishi nafaqat individual til qobiliyatlari yoki o'qitish metodlariga, balki ularni o'rab turgan ijtimoiy-psixologik sharoitga ham kuchli darajada bog'liqdir. Ayniqsa, oila va maktabdagi emotsional iqlim, muloqot sifati hamda ijtimoiy qo'llab-quvvatlash darajasi bolalarning nutqiy tashabbusi va o'z fikrini erkin ifodalashga bo'lgan ishonchini belgilovchi asosiy omillar sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqot natijalari qulay ijtimoiy-psixologik muhitda tarbiyalanayotgan bolalarda nutq faolligi va so'z boyligi ko'rsatkichlari yuqoriroq bo'lishini ko'rsatib, bu holat bolalarda emotsional xavfsizlik va ijtimoiy qabul qilinganlik hissi shakllanishi bilan izohlanadi. Bunday muhitda bola xato qilishdan qo'rqmaydi, savol berishga, fikr bildirishga va muloqotga faol kirishishga intiladi, bu esa nutqiy tajribaning kengayishiga olib keladi. Aksincha, psixologik jihatdan noqulay muhit bolalarda nutqiy faollikning pasayishi, tortinchoqlik va muloqotdan chekinish holatlariga sabab bo'lishi mumkin.

Shuningdek, tadqiqot ijtimoiy muhitning ta'siri nutq faoliyatiga bilvosita, ya'ni psixologik mexanizmlar orqali amalga oshirishini ko'rsatdi. Emotsional barqarorlik, o'ziga ishonch, ijtimoiy motivatsiya va muloqotga bo'lgan ehtiyoj kabi omillar nutq rivojini qo'llab-quvvatlovchi muhim vositalar sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli bolalar nutq faoliyatini rivojlantirish jarayonida faqat didaktik mashqlarga tayanish yetarli bo'lmay, ijtimoiy muhitni psixologik jihatdan qulay tashkil etish ham zarur hisoblanadi.

Umuman olganda, mazkur tadqiqot kichik maktab yoshidagi bolalar nutq faoliyatini rivojlantirishda ijtimoiy muhitning psixologik rolini chuqur anglash zarurligini ko'rsatadi. Olingan xulosalar maktab va oila muhitida sog'lom muloqot madaniyatini shakllantirish, o'qituvchi va ota-onalarning psixologik kompetensiyasini oshirish hamda bolalarga qo'llab-quvvatlovchi emotsional sharoit yaratish orqali nutq rivojini samarali qo'llab-quvvatlash imkonini beradi. Shu bilan birga, tadqiqot natijalari kelgusida bolalar nutq rivoji, ijtimoiy muhit va psixologik omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni yanada chuqurroq empirik tadqiq etish uchun mustahkam ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Выготский Л. С. Мышление и речь. – М.: Лабиринт, 1999. – 352 с.
2. Выготский Л. С. Психология развития ребенка. – М.: Смысл, 2004. – 512 с.
3. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Политиздат, 1975. – 304 с.
4. Эльконин Д. Б. Психология развития в детских возрастах. – М.: Институт практической психологии, 1997. – 416 с.
5. Запорожец А. В. Избранные психологические труды. – М.: Педагогика, 1986. – 320 с.
6. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте. – М.: Просвещение, 1968. – 464 с.
7. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. – СПб.: Питер, 2002. – 720 с.
8. Bruner J. S. Child's Talk: Learning to Use Language. – New York: Oxford University Press, 1983. – 160 p.
9. Bandura A. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1977. – 247 p.
10. Snow C. E., Burns M. S., Griffin P. Preventing Reading Difficulties in Young Children. – Washington, DC: National Academy Press, 1998. – 432 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №10(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.